

VIÐMERKINGAR

# Nú má varandi politiskt skil ráða

Tórfinn Smith



At telvingar um valdsbýti fara fram eftir valúrslitið er greitt, er einki nýtt. Soleiðis hefur altíð verið og fer eisini altíð at verða. Tað sum er hent í Havnini er heldur einki undantak, sum væl skiljandi

er. Avtalur eru gjørdar, sviknar og nýggjar avtalur gjørdar, og eftir stendur nú – fyribils væl at merkja – snildasti vinnarin.

Men Havnin, høvuðsstaður okkara, hefur annað uppborið og annað fyri neyðini enn partapolitiskt snildi, og spurning um persónligan valdshug, sum higartil hefur staðið ovast á breddanum síðani valkvøldið 8. november.

Høvuðsstaðurin hefur meira brúk fyri eini tryggari leiðslu, sum kann fremja skilagóðar langtíðarloysnir enn navnið á honum ella henni, sum fær sæti á ovastu rók. Einum býarstýri, sum við ideologiskum samróðri, best verður ført fyri at átaka sær framtíðar stóru avbjóðingar til frama fyri borgaran – ikki bert í Havn, men um landið alt.

Er nøkur sum helst meining

í at stilla upp partapolitiskt, er einki meira natúrligt, enn at tveir flokkar sum Javnaðarflokkurin – enntá sum hin størsti, og Tjóðveldisflokkurin, við sínum rimmar valúrsliti, gjørdist næst størsti flokkur, finna saman, og so mugu persónsspurningar koma í aðru røð.

Gera hesir flokkar ikki tað, hava teir í felag borðreitt fyri einum munandi styrktum Fólkaflokki –

størsta politiska mótsetninginum, og hava harvið bitið høvdið av allari skomm. Vónandi fara hesir báðir flokkar at nýta vanligt politiskt vit og skil.

# Soleiðis virkar Viðgerðarheimið Heilbrigdi á Velbastað

Vegna Heilbrigdi  
Árni Rein



Heilbrigdi – eitt viðgerðarheim við úrslitum.

Í seinastuni hefur verið kjak um viðgerðarstovnarnar í Føroyum, bæði

verandi og komandi stovnar.

Heilbrigdi er tann einasti av hesum, ið enn ikki hefur luttekið í hesum kjaki.

Tí vilja vit við hesum stutt greiða frá viðgerðarheiminum Heilbrigdi.

Viðgerðarheimið Heilbrigdi hevur virkað síðan 1986.

Her eru og verða alkolistar, rúsdrekka- og evnismissbrúkarar, viðgjørdir eftir staðfestingini hjá alheims heilsustovninum WHO, um at alkoholisma er ein sjúka.

Heilbrigdi er í dag ein stovnur, ið virkar undir Heilsumálaráðnum. Her kann sigast, at hetta er eitt opið og gott samstarv.

Viðtøkurnar fyri Heilbrigdi vóru í 2010 broyttar í tøttum samráði við Heilsumálaráðið, m.a. er greitt, at um virksemi hjá Heilbrigdi heldur uppát, at so falla allar ognirnar til avvarandi stjórnarráð.

Nevndin er ein sonevnd sjálvsupplerandi nevnd, men skal hava góðkenning frá Heilsumálaráðnum um nýggir nevndarlimir verða valdir.

Heilbrigdi hefur alla tíðina fingið eina rakstrarjáttan tillutaða á figgjarlógini undir heilsumálum.

Øll peninganýtslan verður avgreidd gjøgnum Gjaldstovuna og øll starvsfólk eru sett við setanarsáttmála, ið Heilsumálaráðið hefur góðkent, og øll arbeidssøkir eru neyvtt lýst.

Lækni er knýttur at Heilbrigdi 24 tímar um døgnið. Triggir yvir-læknar á Landssjúkrahúsinum røkja hesa uppgávu, og hava gjørt hetta í góð 20 ár. Ongin sjúklingur verður innskrivaður á Heilbrigdi uttan at verða kannaður, diagone-seraður og settur í viðgerð av vakt-havandi lækna.

Tá henda viðgerð er liðug verður ein ætlan gjørd fyri víðari viðgerð.



Ein royndur psykologur er eisini knýttur til Heilbrigdi.

Í seinastuni er tibetur komið eitt positivt kjak, um hvat vit gera fyri ungar missbrúkarar.

Tað hava verið nógvir misbrúkarar í viðgerð á Heilbrigdi, heilt niður til 18 ára aldur. Her, eins og hjá alkoholikarunum, eru viðgerðarúrslitini missjovn, men nógv hava fingið varandi hjálpa.

Rúsevnini broytast skjótt, og vit vita, at vit í dag ikki klára at hjálpa øllum evnisnissbrúkarum.

Orsøkirnar eru umstøðurnar og vantandi starvsfólkavitanin í sambandi við nýggju evninini, sum verða nýtt. Alkoholikarin hefur t.d. brúk fyri viðgerð, ið varir í ca. seks vikur, meðan ein annar rúsevnismissnýtari kanska krevur tvey ára viðgerð.

Heilbrigdi hefur eitt sera gott samstarv við Landssjúkrahúsið. Her eru læknar við útbúgving innan rúsevnismissnýtslu. Tað kann koma fyri, at støðan er akutt fyri ein missnýtara, og her hava vit gott samband við kvalifiseraðar rúsevnismissnýtaraviðgerðir uttan-lands.

Alt virksemi í Heilbrigdi er væl

dokumeterað og er til skjals.

Fundur, eftir ynski frá Heilbrigdi, hefur verið millum Lands-sjúkrahúsið, psykiatrisku deild og Heilbrigdi um at arbeiða nærri við hesum trupulleika, fyri síðan at koma við eini ætlan til Heilsu-málaráðið.

Sjúkan alkoholisma hefur ymisk eyðkennir, og eitt teirra er avnoktan. Avnoktanin ger, at tað fyri alkoholikaran og hansara nærmastu er ein stór skomm at viðganga, at hann/hon er bundin av alkoholi, heilivági ella øðrum evnum.

Í altjóða høpi er komið fram, at alkoholikarin hefur sera torført við at søkja sær hjálpa gjøgnum vanligu heilsuskipanina. Aftur her er skommin ein forðing.

Tess vegna hava aðrir viðgerðahættir tikið seg upp.

Viðgerðarheimið Heilbrigdi á Velbastað byggir á AA-hugsjónina.

AA arbeiðir eftir 12 stigum, sum hava til endamál, at geva alkoholikaranum og hansara nærmastu eitt gott og virðiligt lív uttan rúsevnir. Hesi 12 stigini eru grundarstøðið undir viðgerðini í viðgerðarheiminum Heilbrigdi.

Millum manna er henda nevnd Minnisotaviðgerð.

Hetta er ein alheimsviðgerð. Í viðgerðini er tú innskrivaður í Heilbrigdi, t.v.s. døgnaviðgerð og sjúkra-skrivaður eftir almennum reglum.

Ein partur í viðgerðini í dag er, at vit hava eftirviðgerðarskeið ein dag um mánaðin, og at vit hava famíjuuskeið eisini eina ferð um mánaðin.

Journalur verður gjørdur til hvønn sjúkling, meðan hesin er á Heilbrigdi. Viðgerðin byggir eisini á navnloynu.

Øll tøl, ið verða nýtt millum myndugleikan og Heilbrigdi eru anonymiserað.

Hagtøl eru fyri: innleggingar, menn, kvinnur, hvat slag av rúsi er nýttur, hvussu ofta í viðgerð, hvussu leingi í viðgerð, aldur. o.a.

**Dømi:** Í 2015 vóru 88 sjúklingar í viðgerð, meðalviðgerðartíðin var 27 dagar. Meðalaaldurin var 51 ár.

75 menn og 13 kvinnur vóru í viðgerð. 56 vóru í síni fyrstu viðgerð, meðan 32 høvdu verið í viðgerð áður.

13 av monnunum vóru í viðgerð fyri blandinsmisbrúk, og tað sama vóru sjei av kvinnunum.

Sum nevnt so hava vit fullfiggj-að hagtøl fyri 29 ár.

Herav sæst, at umleið 3.200 ymiskir persónar hava verið í viðgerð, og mett er, at umleið 2.000 av hesum ikki longur eru bundin av rúsevnum. Sigast kann, at av teimum 3.200 eru umleið 600 deyðir.

Roknskapur, grannskoðara-protokoll og ársfrágreiðing eru góðkendar av nevndini, Heilsu-málaráðnum og Landsgrannskoð-aranum, uttan viðmerking.

Mál og avriksátmáli hefur eisini verið millum Heilbrigdi og Heilsumálaráðið til 2016.

Spurningurin um, hvat tað al-menna fær burturúr vðgerðini er ikki torførur at svara, tá ið tølini vísa, at 2000 edrúir alkoholikarar dagliga eru til arbeiðis og eru vælvirkandi í samfelagnum.

Skal gera vart við, at viðgerðirnar í Føroyum ikki eru eins, og tí ber illa til at samanbera, hvat virkar best.

Vit staðfesta bert úrslitini á Heilbrigdi.